

דן מירון, אולי גם אני אנטישמי?

שלמה זנד

1975 שנת אישרה עצרת האו"ם ברוב גדול החלטה הקובעת כי "הציונות היא צורה של גזענות ושל אפליה גזעית". נציגי המדינות שת" מכו בהחלטה לא קראו את כתבי מקס נורדאו, זאב זבוטינסקי או ארתור רופין, לא עיינו בכתבי הוגי ציונות אחרים וכמוכן לא ידעו שבעתיד ינסו במש" רד הפנים וברכנות הראשית לקבוע באמצעות מבחני דני"א הוויים מי מבין המהגרות מרוסיה היא יהודיה דיהיה כדי להיות חלק מעם ישראל. המדינות שתמכו בזמנו בהחלטה הגיעו למסקנה ה"היסטורית" שלהן בגין עמדתן האנטי-ישראלית הקיצונית.

הארץ געשה. התחושה הכללית היתה שהנה זה בא: היהודופוביה חזרת בגדול. אפילו אנטי- ציונים מושבעים בישראל ובעולם חשו אי-נוחות רבה. האם עצרת האו"ם היא המקום לליבון סוגיות אידיאולוגיות? האם סעודיה, איחוד האמירויות הערביות, רואנדה, ורוב המדינות הלא-דמוקרטיות בעולם השלישי הן גופים ראויים האמורים להגדיר "מדעית" מהי ציונות?

ב-1991 הועלתה באו"ם הצבעה נוספת, והיא ביטלה את ההחלטה הקודמת. האו"ם שאירי מע" תה לחוגים אקדמיים להיסטוריה ולמדעי המדינה את הדיון באופייה של הציונות ובהיסטוריה המור" רכבת והמפותלת של התנועה הציונית.

בדצמבר 2019 אישרה האספה הלאומית של צרפת החלטה, הקובעת שאנטי-ציונות היא צורה של אנטישמיות. בארץ צהלו רבים: עתה גם הצ" רפתים, אחרי הבוגדסטאג הגרמני, מבינים היטב שכל מבקרי הציונות הם שונאי יהודים מובה" קים. תגובות חיוביות הגיעו לא רק ממאיר חביב – חבר הליכוד, ידידו האישי של בנימין נתניהו, והנציג בבית הנבחרים הצרפתי של אורחי צרפת היושבים בישראל – שהביע את שביעות רצונו. גם ישראלים אחרים, שאינם אוהדים את מדיניות הימין של ממשלת ישראל – מתנגדים "עקרונית" לכיבוש ורואים את עצמם כהומניסטים ודמוקר" טים מושבעים – אימצו את צרפת אל לבם והח" לו לראות בנשיא עמנואל מקרון ידיד אמת של ה"אומה היהודית".

עם המרוצים מהיהווי בין אנטישמיות לאנטי- ציונות נמנה גם חוקר הספרות פרופ' דן מיי" רון. במאמר שפירסם בעמודים אלו לפני שבוע ("הארץ", 20.12) הוא תקף בחריפות את ההיס" טוריון פרופ' דניאל בלטמן, שביקר באומץ רב את החלטת בית הנבחרים הצרפתי ("הארץ", 15.12). מירון כותב מתוך ניסיונו רב השנים כפרופסור יהודי-ישראלי בארצות הנכר. שם הוא התחכך זמן ארוך עם אינטלקטואלים אנטי-ציונים – יהודים, ערבים, מוסלמים ואפילו "שחורים" – ולמד שהם לא רק מתנגדים לכיבוש, שנמשך כבר יותר מחצי

מאה, ולא רק נלחמים למען זכויותיהם של הפ" לסטינים, אלא, שומו שמים, הם מתנגדים לעצם קיומה של ישראל כמדינת הלאום היהודית. מעולם לא חשבתי שלכל המגדירים את ישראל כמדינת הלאום היהודי יש מונופול על אגואיזם לאומי עיוור ומסוכן; כלומר, אני בטוח שיש גם "גויים" אנטי-ציונים אוויליים, שבחשאי או בגלוי שונאים יהודים. לא צברתי ניסיון עשיר כמו מירון בשהייה כה ארוכה בגולה הדוויה והמייסרת, אך גם אני נתקלתי בביקורי בחו"ל ביהודופובים מג" וונים, שחיפו על גישתם האנטי-יהודית ברטוריקה אנטי-קולוניאליסטית.

עם זאת עלי להדגיש שרובם הגדול של האנטי- ציונים שפגשתי בחיי בשום פנים לא היו אנטישמים. העיתונאי-מסאי דומיניק וידאל – צרפתי-יהודי, שכתב לא מכבר ביקורת מושחות על העמדה הפרו-ציונית של מקרון – דבק בו כות קיומה של ישראל בגבולות '67. כזאת היתה גם השקפתו של ההיסטוריון המנוח אריק הובס" באום, וזו היתה עמדתם בעבר של ג'ודית באטלר, נועם חומסקי, נעמי קליין ועוד אלפי חוקרים וס" טודנטים יהודים ולא יהודים. אפילו נורמן פינקל" שטיין האנטי-ציוני, מחבר הספר הנודע "תעשיית השואה", שעורר תרעומת קשה בישראל עקב פגי" שתו עם חסן נטראללה, תומך בהקמת מדינת פל" טטין לצד ישראל.

בימינו, שלא כמו בתקופת דרייפוס, אין מנהיג אחד בעולם בדמוקרטיה הליברליות שיכול להביע עמדה אנטי-יהודית ולהישאר בתפקידו

אף על פי כן האמת צריכה להיאמר. יותר ויותר אנטי-ציונים ברחבי העולם המערבי איכדו את הת" קווה שאכן תקום לצד ישראל מדינה פלסטינית שבירתה מורח ירושלים. המשך תנופת ההתנחלות של ישראלים ברחבי הגדה (יותר מ-10% מאור" חי ישראל), בעידודן של כל ממשלות ישראל, מר" חיק בכל יום שעובר כל תחזית אופטימית לכינון שתי מדינות. לפיכך, בעיני רבים מהאנטי-ציונים, יש להפנות מעתה את הדגש למאבק נגד האפר" טהייד בשטחים ולמאבק בעד הענקת אזרחות למ" שוללי הזכויות הפוליטיות והאזרחיות החיים שם, שרובם הגדול נולדו וגדלו תחת שלטון ישראלי.

אולם גם אנטי-ציונים אלו – שתומכים במדי" נה דמוקרטית אחת של ישראלים ופלסטינים – בין שהם חיים בישראל ובין שהם חיים בצרפת, בכריטינה או בארצות הברית – הם "אנטישמים" בדיוק כמו אלפי החסידים בחצרות האדמו"רים בניו יורק, המתנגדים למדינת הלאום היהודית.

וגילוי נאות: אף שכל חיי דגלתי בחזון של שתי מדינות לשני עמים, חדלתי בעת האחרונה להאמין שחזון זה עדיין אפשרי. דבקות השמאל הציוני בעקרון שתי המדינות נהפכת יותר ויותר לתירוץ צדקני וריק מתוכן. אך מאחר שדב בדד אינני חושב שהחברה הישראלית-יהודית תסכים אי פעם מרצונה לחיות במדינה שבה היא תהיה מיעוט דמוגרפי, אינני מרשה לעצמי לשנות באשליות בעניין. לפיכך לא נותר לי אלא, בפ" סימיות הולכת וגוברת, להמשיך לתמוך בעצם העיקרון של זכות ההגדרה העצמית של העם הפלסטיני הכבוש, ולקוות שהמצב לא יידרדר עוד יותר בנסיבות חריגות בעתיד.

מירון, שבקיא היטב בספרות, בקיא קצת פחות בהיסטוריה. כן, בהחלט, הוא צודק: היהודופוביה של ימינו שונה לחלוטין מהאנטישמיות בזמן פר" שת דרייפוס. היום, שלא כמו בתקופת דרייפוס, אין מנהיג אחד בעולם בקרב הדמוקרטיות הלי" ברליות שיכול להביע עמדה אנטי-יהודית מובה" קת ולהישאר בתפקידו. היום לא נראה עיתונאים או אנשי תקשורת אחרים שיכולים להתבטא בעוונות כלפי יהודים ולהתמיד במקצועם. כמי" עט כל גועני אירופה וארצות הברית מאוחדים בעמדתם הפרו-ישראלית והפרו-יהודית. מרין לה פן, מנהיגת הימין הקיצוני בצרפת, גירשה ממפלגתה את אביה בעקבות התבטאויות פור" געניות שלו על השמדת יהודים בזמן מלחמת העולם השנייה. היא גם אסרה על תומכי החרם נגד ישראל להצטרף למפלגתה הלאומנית.

אולם מירון כפי הנראה אינו מודע לרצף ההיס" טורי של שנאת האחר. תעמולת הגוענים הצרפתיים בזמן פרשת דרייפוס בסוף המאה ה-19 כוונה לא רק נגד הבנקאים היהודים, אלא גם נגד היהודים שבאו מאלזס, ועוד יותר נגד מהגרי עם היידיש ממזרח אירופה. מירון ודאי מכיר את הסופר המוכשר מוריס בארס, שאפשר להביא ציטוטים רבים מחיבוריו ונאומיו, להחליף בהם את המלה "יהודים" ב"מוסלמים", והם ייראו כאילו נכתבו עתה ממש. חבריו הרבים של בארס לכתובה לא היו שונים ממנו בעמדותיהם, וגם הם דומים להפ" ליה לרבים מהאינטלקטואלים הפריזאיים של הש" נים האחרונות.

כן, רבים מתומכי דרייפוס היו בזמנו פרו-קור" לזניאליסטים. שלא כמו היום, באותם ימים היה אפשר לשלוט באוכלוסיות גדולות חסרות זכויות בלי להיחשב אנטי-רפובליקאי או אנטי-דמוקרטי. אולם היו גם אחרים, מעטים אך נחושים, שחשבו אחרת. למשל, אחד מארבעת מגיני דרייפוס העק" ביים ביותר היה ז'ורז' קלמנסו, עורך העיתון שבו התפרסם ה"אני מאשים" של אמיל זולא. קלמנסו היה אחד האנטי-קולוניאליסטים הראשונים בר" פובליקה, ובשלב מסוים הצטרף אליו לביקורת על

הקולוניאליזם גם ז'ורס, מנהיג הסוציאליזם באותה עת. הם ידעו היטב שאיך יכול להיות דמו" קרט אמיתי אם אתה שולל ריבונות של אחרים על עצמם.

ואם כבר הזכרתי את קלמנסו, מן הראוי גם לציין את ברנאר לזאר הנשכח. עיתונאי אנרכיסט זה היה האדריכל הראשי של פרסום ההפלה הצ" באית-משפטית של דרייפוס והפיכתה לפרשה צי" בורית (עוד לפני קולונל פיקאר, קלמנסו וזולא). הוא גם היה בעקבותיה לציוני הצרפתי הראשון. המרדן האנרכיסטי הוזמן לקונגרס הציוני השני כאורח כבוד, נהפך לחבר בוועד הפועל של התנו" עה החדשה, הציונות, התיידד עם הרצל והתכתב עם אחד העם. כשלוש שנים לאחר שהיה לציוני, הוא גילה כי בביקורו של הרצל בבירת האימפריה העות'מאנית הבטיח חווה המדינה לסולטאן שת" מורת תמיכתו בפרויקט הציוני, יסייעו הוא ותנו" תנו החדשה להשתיק את קולות הגינוי באירופה בעקבות דיכוי הארמנים. לזאר עזב את התנועה הציונית וכתב מאמר בעיתון "פרו ארמניה", והע" לה בו טענה מזוהה: אי אפשר להיות צודק אם מני" סים לשחרר עם אחד על חשבוננו של עם אחר.

האם ברנאר לזאר היה היהודי האנטי-ציוני הראשון? אינני בטוח. רוב האדמו"רים והבונדי" סטים ה"אנטישמים" כבר היו באותה עת אנטי- ציונים מובהקים. אני כן חושב, שלא כמו מירון, כי התנגדות למדינת הלאום היהודית בימינו ות" מיכה ברפובליקה ישראלית, או בקונפדרציה דו-לאומית, אינן בגדר אנטישמיות. מדינה דמוק" רטית, מעצם הגדרתה, איננה יכולה להיות שייכת רק לחלק מאזרחיה, וודאי שאיננה יכולה להיות שייכת לרבים אחרים, שבפירוש מעדיפים שלא להתגורר בה. חוקתית צרפת איננה שייכת רק לצאצאי הגאלו-קתולים שבה, אלא לכל האזרחים הצרפתיים – גם אלו שמגדירים את עצמם יהודים. וכך גם בריטניה, שהיא מדינתם של כל האזרחים הבריטים ולא רק של הרוב האנגלי. ארצות הב" רית שייכת לכל האמריקאים (אפילו ל"שחורים"), ולא רק ללבנים האוונגליסטים אוהדי דונלד טרא" מפ. אין דמוקרטיה ליברלית בעולם שאיננה מדי" נת כל אזרחיה.

בסופו של דבר, בעיני מירון, החושב שהמדינה היהודית שייכת בעיקר לבני ה"לאום" שלו, ולא לכלל האזרחים הישראלים – כלומר לשלדון אד" לסון יותר מלאימין עודה, לאפרים מירויס, רבה הראשי של בריטניה, יותר מלאחמד טיבי – גם אני הקטן, השואף לישראליוציה ולדה-ציוניזציה של מדינת ישראל, עלול להיחשב אנטישמי. מא" חר שהוא הומניסט, הוא לא יגרש אותי מארצי, ואם הוא כן יקרא לעשות זאת, אולי מקרון הרפור" בליקאי יקבל אותי.

הכותב הוא פרופסור אמריטוס להיסטוריה